

Iioda suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning tezkor bòlinmalari tomonidan qidiruv ishini tashkil etish

**Mustafoyev Qòchqorbek
Murtazo ògli**

IIV Akademiyasi kursanti 304 guruh kursanti

Аннотация

Maqola ichki ishlar organlarida suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning qidiruv ishlari tashkil etilishi masalasiga bag'ishlangan. Ushbu mavzu huquqiy tizimning samaradorligini oshirish, jinoyatchilikka qarshi kurashish va jamiyatdagi xavfsizlikni ta'minlashdagi muhim ahamiyatga ega. Suddan va tergovdan yashirinish, birinchi navbatda, huquqiy javobgarlikdan qochish uchun amalga oshiriladi. Biroq, bu holat ichki ishlar organlariga, tergovchilarga va sud tizimiga jiddiy to'siqlarni keltirib chiqaradi. Maqolada, bunday shaxslarning qidiruvi uchun tashkil etiladigan ishlarning huquqiy, operativ va tashkilotchi jihatlari tahlil qilinadi. Qidiruvning samarali tashkil etilishi uchun ichki ishlar organlari nafaqat huquqiy qoidalar va protseduralarga, balki zamonaviy texnologiyalar va metodlarga ham tayyor bo'lishi zarur. Biometrik tizimlar, raqamli texnologiyalar va video kuzatuv usullari yordamida qidiruv jarayonlari sezilarli darajada samarali bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, xalqaro hamkorlikning o'rni va boshqa davlatlar bilan axborot almashishning ahamiyati ham ko'rib chiqiladi. Xalqaro miqyosda hamkorlik qilish, shaxslarning boshqa mamlakatlarga yashirilib o'tgan hollarda qidiruvni yanada samarali o'tkazish imkonini beradi. Maqolada, shuningdek, ichki ishlar organlarining qidiruv faoliyatidagi mavjud muammolar, xususan, resurs yetishmovchiligi, texnik ta'minotning zaifligi va xodimlarning malakasizligi kabi omillar ham tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bu muammolarni hal qilish uchun tegishli takliflar keltirilgan bo'lib, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, xodimlarning malakasini oshirish va xalqaro miqyosda hamkorlikni kuchaytirishning zarurligi qayd etiladi.

Kalit so'zlar: Ichki ishlar organlari, qidiruv faoliyati, suddan yashirinish, tergov, texnologiyalar, xalqaro hamkorlik, resurslar, malaka oshirish.

Аннотация

Статья посвящена организации розыскных мероприятий в органах внутренних дел по поиску лиц, скрывающихся от следствия и суда. Данный вопрос является актуальным в контексте повышения эффективности правовой системы, борьбы с преступностью и обеспечения общественной безопасности. Скрытие от суда и следствия является попыткой избежать уголовной ответственности, что создает серьезные препятствия для работы органов внутренних дел, следователей и судов. В статье рассматриваются юридические,

оперативные и организационные аспекты организации розыска скрывшихся лиц. Для эффективного проведения розыска органы внутренних дел должны не только соблюдать законодательные нормы, но и активно использовать современные технологии и методы. Например, внедрение биометрических систем, цифровых технологий и видеонаблюдения значительно улучшает процесс розыска. Также большое внимание уделяется международному сотрудничеству и обмену информацией с правоохранительными органами других стран, что повышает эффективность розыска лиц, скрывшихся за границей. Статья также анализирует существующие проблемы, с которыми сталкиваются органы внутренних дел в процессе розыска. Среди них выделяются нехватка ресурсов, слабая техническая база и недостаточная квалификация сотрудников. В статье предлагаются решения этих проблем, такие как внедрение современных технологий, повышение квалификации сотрудников и усиление международного сотрудничества.

Ключевые слова: Органы внутренних дел, розыск, скрывшиеся от суда, следствие, технологии, международное сотрудничество, ресурсы, повышение квалификации.

Abstract

This article is dedicated to the organization of search operations by law enforcement agencies to locate individuals hiding from justice and investigation. The topic is of high relevance in the context of improving the efficiency of the legal system, combating crime, and ensuring public safety. Hiding from justice is primarily an attempt to evade legal responsibility, which creates significant obstacles for law enforcement agencies, investigators, and the judicial system. The article examines the legal, operational, and organizational aspects of organizing the search for individuals who are hiding. For effective execution of such searches, law enforcement agencies must not only adhere to legal procedures but also embrace modern technologies and methods. The use of biometric systems, digital technologies, and video surveillance can significantly enhance the search process. The article also highlights the importance of international cooperation and the exchange of information with law enforcement agencies in other countries, which increases the efficiency of locating individuals who have fled abroad. Additionally, the article discusses the problems faced by law enforcement agencies in the search process, such as the lack of resources, weak technical support, and insufficient employee qualifications. It suggests solutions to these issues, including the implementation of modern technologies, enhancing staff qualifications, and strengthening international collaboration.

Key words: Law enforcement agencies, search operations, evasion of justice, investigation, technologies, international cooperation, resources, qualification improvement.

Kirish

Ichki ishlar organlarining asosiy vazifalaridan biri jinoyatlarning oldini olish, ularga qarshi kurashish va huquqni muhofaza qilishdir. Jinoyatga aloqador shaxslarning topilishi va ular tomonidan sodir etilgan jinoyatlarga qonuniy javobgarlikning taqdim etilishi adolatli jamiyatning asosiy tamoyillaridan biridir. Biroq, jinoyatchilar, ular qilgan jinoyatlari uchun javobgarlikdan qochishga harakat qilib, ko'pincha suddan va tergovdan yashirinishga intilishadi. Ushbu holat ichki ishlar organlari uchun katta

qiyinchiliklar va muammolarni keltirib chiqaradi. Suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning qidiruvini samarali tashkil etish, har qanday huquqiy tizimning samaradorligini, adolatni tiklashni va jamiyatda xavfsizlikni ta'minlashni ta'minlaydigan muhim masalalardan biridir. Jinoyatchilar, ko'pincha tergov va suddan qochish uchun har xil usullarni qo'llaydilar. Ular o'z joylarini o'zgartirish, yashirishni tashkil etish, identifikatsiyani noma'lum qilish va boshqa noqonuniy amallarni amalga oshiradilar. Shunday qilib, bunday shaxslarni izlash va topish har qanday huquqni muhofaza qilish organlari uchun eng murakkab vazifalardan biriga aylanadi. Ichki ishlar organlarining samarali faoliyati, aynan shu vazifaga, ya'ni suddan va tergovdan yashiringan shaxslarni qidirishga bog'liq. Shu bilan birga, bu jarayonning samarali bo'lishi uchun zamonaviy texnologiyalar va yangi metodlarning joriy etilishi zarur. Yuqori texnologiyalarni va zamonaviy metodlarni qo'llash, ichki ishlar organlariga jinoyatchilarni izlashda muhim afzalliklar beradi. Biometrik tizimlar, videokuzatuv texnologiyalari, GPS tracking va raqamli ma'lumotlar bazalari kabi texnologiyalar yordamida, suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarni aniqlash va ularga qarshi qidiruv ishlarini samarali o'tkazish mumkin. Shu bilan birga, bu jarayonda operativ xodimlarning malakasi va tajribasi ham katta ahamiyatga ega. Tezkor va samarali qidiruv ishlarini amalga oshirish uchun, xodimlar nafaqat qonunlarni yaxshi bilishlari, balki zamonaviy texnologiyalar va usullardan qanday foydalanishni ham o'rganishlari zarur. Shuningdek, xalqaro hamkorlikning o'рни ham bu jarayonda juda katta. Jinoyatlarni sodir etgan shaxslar ko'pincha bir mamlakatdan ikkinchisiga o'tib, o'zlarini yashiradilar. Bunday holatlar, ichki ishlar organlariga o'z hududidan tashqarida qidiruv o'tkazish zaruratini tug'diradi. Shu bois, xalqaro miqyosda jinoyatlarni aniqlash va jinoyatchilarni qidirish jarayonida xalqaro hamkorlikning o'рни katta. Interpol kabi xalqaro tashkilotlar va boshqa davlatlarning huquqni muhofaza qilish organlari bilan ma'lumot almashish, qidiruvning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Biroq, suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning qidiruvi jarayonida ba'zi muammolar ham mavjud. O'z hududidan tashqarida yashirgan jinoyatchilarni aniqlashda ko'plab texnik, moliyaviy va tashkiliy qiyinchiliklar yuzaga keladi. Ichki ishlar organlari ko'pincha zarur bo'lgan resurslar va zamonaviy texnik vositalardan yetarlicha foydalana olmaydi. Bu holatlar, ayniqsa, kichik hududlarda, qishloq joylarda va chekka mintaqalarda yanada jiddiy bo'ladi. Shuningdek, davlatlar o'rtasida qidiruv ishlarini amalga oshirishda kelib chiqadigan huquqiy muammolar, xususan, fuqarolik va immigratsiya qonunlaridagi tafovutlar, qidiruvning samaradorligini cheklaydi. Ushbu maqolada, suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarni qidirish jarayonida uchraydigan asosiy muammolar, shu jumladan texnik ta'minot, resurslar va xalqaro hamkorlik masalalari yoritiladi. Bundan tashqari, qidiruv ishlarini samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan texnologiyalar va metodlar tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, ichki ishlar organlarining xodimlarining malakasini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish orqali qidiruv ishlarini samarali amalga oshirish yo'llari ko'rsatiladi. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning qidiruvi jarayoni nafaqat ichki ishlar organlarining, balki butun huquqiy tizimning samaradorligini ta'minlaydi. Ushbu maqola, shu bilan birga, jamiyatdagi huquqiy barqarorlik va jinoyatchilikka qarshi kurashda muhim bir qadamdir. Har bir mamlakatda bunday muammolarni hal qilishning samarali tizimi bo'lishi kerak, bu esa

jinoyatchilikka qarshi kurashni kuchaytirish va adolatli jamiyatni shakllantirishda yordam beradi.

Asosiy qism

Jinoyatchilikning oldini olish va uning oqibatlarini bartaraf etish sohasida ichki ishlar organlarining o'zni juda katta. Xususan, suddan va tergovdan yashiringan shaxslarning qidiruvi har bir huquqiy tizimning samaradorligini belgilovchi muhim omildir. Tergovdan yashirinish, jinoyat sodir etgan shaxslarning jinoiy javobgarlikdan qochishga intilishining bir usulidir. Bunday holatlarning oldini olish va shaxslarni tezkorlik bilan aniqlash, ichki ishlar organlarining samarali ishlashini talab etadi.

Tergovdan yashiringan shaxslarning izlanish metodlari

Shaxslarning tergovdan yoki suddan yashirinishlari turli sabablar bilan bog'liq. Ularning ba'zilari huquqiy javobgarlikdan qochishga harakat qilsa, boshqalari esa o'zlarini huquqiy ta'qibdan himoya qilish maqsadida yashirinishi mumkin. Yashirishning turli usullari mavjud, jumladan, hududiy o'zgarishlar, soxta identifikatsiyalar, dokumentlarni soxtalashtirish va boshqalar. Biroq, ichki ishlar organlari bunday shaxslarni izlash jarayonida turli xil usullarni qo'llashlari kerak. Birinchidan, ichki ishlar organlari o'zlarining operativ xodimlari va tergovchilari orqali qidiruvni tashkil etishadi. Bu jarayonda, odatda, an'anaviy metodlar va huquqiy qoidalar asosida ishlashadi. Masalan, shaxslarning qidiruvga chiqarilishi, ularning yashash manzillari va mobil aloqa raqamlaridan foydalanish kabi oddiy usullar qo'llaniladi. Biroq, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bu jarayonni samarali qilishda asosiy rol o'ynaydi.

Zamonaviy texnologiyalar va usullar

Zamonaviy texnologiyalar, jumladan, biometrik tizimlar, raqamli kuzatuv vositalari, GPS-tracking va sun'iy intellekt tizimlari, qidiruv jarayonlarini sezilarli darajada yengillashtiradi. Biometrik tizimlar, masalan, odamlarning yuzini yoki barmoq izlarini aniqlash orqali, jinoyatchilarni aniqlashda katta yordam beradi. Bu tizimlar, o'z navbatida, odamlarni identifikatsiya qilishda ilg'or usullarni taqdim etadi, bu esa qidiruvni ancha samarali qiladi. Shuningdek, video kuzatuv texnologiyalari va sun'iy intellektidan foydalanish orqali ichki ishlar organlari, yuzlab yoki minglab video yozuvlarini tezda tahlil qilib, yashirin shaxslarning joylashuvini aniqlash imkoniga ega bo'ladi. Raqamli izlarni, shu jumladan, internetdagi ijtimoiy tarmoqlarda yoki onlayn platformalarda shaxslarning faoliyatini aniqlash, ular haqida ma'lumot olish imkonini beradi.

Xalqaro hamkorlik

Yashirin shaxslarning ko'plab holatlari nafaqat ichki ishlar organlari uchun, balki xalqaro huquqni muhofaza qilish organlari uchun ham muammo bo'lishi mumkin. Shaxslar ko'pincha boshqa mamlakatlarga o'tib, o'zlarini yashirishadi. Bunday holatlar, albatta, xalqaro hamkorlikni taqozo etadi. Interpol, Europol kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, jinoyatchilarni topishda muhim o'rin tutadi. Xalqaro hamkorlik yordamida, ma'lumotlar almashish va tranzit hududlarida qidiruv operatsiyalarini tashkil etish, yagona global tizimda jinoyatchilarning izini surish imkonini beradi. Bundan tashqari, ba'zi davlatlar o'rtasida huquqiy hamkorlik, maxsus qidiruv operatsiyalarini amalga oshirishda yordam beradi. Shu bilan birga, davlatlar o'rtasidagi qonuniy kelishuvlar va protokollar, shaxslarni huquqiy ta'qibdan yashirishda ularga qarshi

samarali kurashish imkoniyatlarini taqdim etadi. O'zbekiston ham xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor bermoqda, bu esa qidiruvning samaradorligini oshiradi.

Ichki ishlar organlarining resurslari va muammolari

Biroq, ichki ishlar organlarining samarali ishlashi uchun bir qator muammolarni hal qilish zarur. Avvalo, resurslar masalasi dolzarbdir. Ichki ishlar organlarida ishlayotgan xodimlarning malakasi va texnik ta'minoti ba'zan bu vazifalarni bajarish uchun yetarli bo'lmaydi. O'rta va kichik shaharlarda, qishloq joylarida resurslar o'zgarib turadi va ayrim holatlarda bu holatlar ishni murakkablashtiradi. Qidiruv ishlarining samaradorligini oshirish uchun, xodimlarning malakasini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni o'rganish va qo'llash zarur. Shuningdek, har bir ichki ishlar organi o'zining operativ va texnik ta'minotini mustahkamlashga e'tibor berishi lozim. Ko'plab mamlakatlarda malakali kadrlar tayyorlash va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayonlari hozirda keng qo'llanilmoqda. Bu kabi innovatsiyalar orqali, suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarni aniqlashda ancha tezkorlikka erishish mumkin.

Xulosa

Ichki ishlar organlarining suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarni qidirishdagi faoliyati, jahonning har bir huquqiy tizimida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon, nafaqat jinoyatchilarni aniqlash va jazolash, balki jamiyatning xavfsizligini ta'minlash, huquqni muhofaza qilish tizimining ishonchliligini oshirishda ham zaruriy qadamdir. Biroq, suddan yoki tergovdan yashirgan shaxslarni qidirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va muammolar bu vazifaning murakkabligini ko'rsatadi. Bir tarafdin, jinoyatchilar suddan yoki tergovdan yashirish uchun bir qator usullarni qo'llaydilar, bu esa ularni aniqlash va ularga qarshi qidiruv ishlarini amalga oshirishni juda murakkab qiladi. Yashirinish metodlari juda xilma-xil: soxta hujjatlar, yangi identifikatsiyalar, hududiy o'zgarishlar, chet elga chiqish va boshqalar. Bu holatlar ichki ishlar organlari uchun katta qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Shu bilan birga, bunday holatlar ichki ishlar organlarining o'z ishlarini yanada takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalarni keng qo'llash va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish zaruratini yaratadi. Texnologiyalarni qo'llash, ayniqsa, biometrik tizimlar va sun'iy intellektning joriy etilishi, qidiruv ishlarini samarali va tezkor o'tkazish imkoniyatlarini yaratadi. Bu texnologiyalar, nafaqat jinoyatchilarning aniqlanishi, balki ularga qarshi qidiruv ishlarini optimallashtirishda ham muhim ahamiyatga ega. Biometrik tizimlar va raqamli ma'lumotlar bazalari yordamida, shaxslarning izlari tezda topilishi mumkin, bu esa operativ qidiruvning samaradorligini oshiradi. Bundan tashqari, video kuzatuv texnologiyalari va GPS tizimlari, shaxslarning joylashuvini aniqlashda muhim vositalarga aylanadi. Shu bilan birga, internet tarmoqlaridagi faoliyatlarni tahlil qilish, ayniqsa ijtimoiy tarmoqlarda amalga oshiriladigan izlanishlar, shaxslarning yashirish joylarini aniqlashda katta yordam beradi. Bu kabi texnologiyalarni joriy etish, ichki ishlar organlariga o'z ishlarini yanada samarali va tez bajarish imkonini yaratadi. Biroq, texnologiyalarni qo'llashning o'ziga xos muammolari ham mavjud. Birinchi navbatda, texnik ta'minot va resurslar masalasi dolzarbdir. Ko'p hollarda, ichki ishlar organlari zarur bo'lgan texnik vositalar bilan ta'minlanmagan yoki xodimlar zamonaviy texnologiyalarni to'liq o'zlashtira olishmaydi. Bu holat esa, qidiruv ishlarining samaradorligiga to'sqinlik qiladi. Shuning uchun, malakali kadrlar tayyorlash, texnik vositalarni yangilash va modernizatsiya qilish, bu muammoni hal etishning asosiy yo'li

hisoblanadi. Xalqaro hamkorlikning ahamiyati ham alohida ta'kidlanishi lozim. Jinoyatchilar ko'pincha boshqa mamlakatlarga o'tib, o'zlarini yashirishadi. Bunday vaziyatda, ichki ishlar organlari o'z hududidan tashqarida, boshqa mamlakatlarda qidiruvni tashkil etishlari zarur bo'ladi. Xalqaro tashkilotlar, jumladan, Interpol va Europol, bunday holatlar yuzasidan ma'lumot almashish va qidiruv jarayonlarini sinxronlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Bunday xalqaro hamkorlik, qidiruvni samarali o'tkazish va jinoyatchilarni tezda aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, xalqaro miqyosda ham huquqiy muammolar mavjud. Mamlakatlar o'rtasidagi qonuniy tafovutlar, fuqarolik va immigratsiya qonunlaridagi farqlar, jinoyatchilarni aniqlashdagi qiyinchiliklarni kuchaytiradi. Bunday holatlarni bartaraf etish uchun davlatlar o'rtasidagi kelishuvlar, huquqiy protokollarni ishlab chiqish zarur. Bu esa, o'z navbatida, xalqaro miqyosda samarali qidiruv jarayonlarini amalga oshirishga yordam beradi. Ichki ishlar organlari tomonidan suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarni qidirish jarayonida huquqiy asoslar va qonunlar ham muhim ahamiyatga ega. Har bir mamlakat o'zining ichki qonunlari, amaldagi huquqiy me'yorlari asosida bunday ishlarni tashkil etadi. Shu bois, ichki ishlar organlari huquqiy tizimni yaxshilash, zamonaviy metodlarni qo'llash va qidiruv jarayonlarini optimallashtirish uchun doimiy ravishda ishlashlari kerak. Shuningdek, bu jarayonning samarali bo'lishi uchun ichki ishlar organlarining xodimlari o'rtasida yaxshi hamkorlik, tezkor va tizimli ish olib borish talab etiladi. Ichki ishlar organlarining faoliyati nafaqat jinoyatchilikka qarshi kurashishda, balki adolatni tiklash va jamiyatda huquqni muhofaza qilish tizimini mustahkamlashda ham muhim ahamiyatga ega. Xulosa qilib aytganda, suddan va tergovdan yashirayotgan shaxslarning qidiruvi – bu juda murakkab va mas'uliyatli jarayon bo'lib, ichki ishlar organlarining samaradorligi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xalqaro hamkorlikka alohida e'tibor qaratilishini talab qiladi. Bu jarayonni samarali tashkil etish va amalga oshirish uchun barcha zarur resurslar, texnologiyalar va huquqiy mexanizmlar mavjud bo'lishi lozim. Biroq, bunday qidiruv ishlarida yuzaga keladigan texnik va huquqiy muammolarni hal qilish, tizimni yanada takomillashtirish va jinoyatchilikka qarshi kurashni kuchaytirishning eng yaxshi usulidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksi. — Toshkent: O'zbekiston, 2020.
2. Mirzoev. S. (2021). "Ichki ishlar organlarida qidiruv faoliyatining zamonaviy yondashuvlari". *Jinoyat huquqi va protsessual huquq* ilmiy jurnali, 10(2), 45-55.
3. O'zbekistonda jinoyatni tergov qilish va qidiruv tashkil etish: metodik qo'llanma. — Toshkent: O'zbekiston Yuridik Akademiyasi, 2019.
4. Nasirova. G., & Tursunov. A. (2019). "Zamonaviy texnologiyalar va axborot tizimlarining ichki ishlar organlarida qidiruv faoliyatiga ta'siri". *Jinoyat va huquq* jurnali, 5(3), 34-42.